

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика (5.3.1. - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот) пешниҳод шудааст.

Мубоҳоти диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.

Мавзӯ ва мазмуну муҳтавои диссертатсияи Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс» ба шиносномаи ихтисоси 5.3.1 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, аз ҷумла ба банди 3 – Антропологияи педагогӣ (концепсияи тарбия, таълим ва иҷтимоисозии шахс тавассути таълим; низомҳои /шароитҳои/ рушди шахс дар қараёни таълим, тарбия, омӯзиш;), банди 5 – Назария ва концепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; шаклҳо, принсипҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; асосҳои арзишии ташаккули раванди таълим, низомҳои педагогии тарбия;) мувофиқ мебошад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия.

Масъалаи шинохти илмӣ ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар ҳама марҳилаҳои ташаккули афкори педагогӣ ҳамчун масъалаи марказии ҷаҳоншиносии мутафаккирони тоҷик, бахусус мутафаккирони хирадсари асрҳои X-XI-и тоҷику форс шинохта шудааст. Таҳлили пайдоиш ва рушди хирад аз давраи қадим то имрӯз нишон медиҳад, ки он дар осори адибони тоҷик ва илми ҷаҳонӣ мақоми махсус доштааст ва истифода аз таҷрибаи мусбати ин мутафаккирон ва мактабҳои адабиву илмӣ онҳо дар таҳкими ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ ва рушди ҷаҳонбинии илмӣ зарур мебошад. Алалхусус, дар замони муосир, ки раванди ҷаҳоншавӣ вусъати тоза пайдо намуда, қараёнҳои ғайриилмӣ аз як ҷониб ва хурофоту таассуби динӣ аз ҷониби дигар ташаккул ёфта, мавқеи худро устувор менамоянд,

руй овардан ба омӯзиши осори илмиву адабии мутафаккирони тоҷику форс масъалаи тасвири илмии олам ва таҳкими ҷаҳонбинии илмӣ беш аз пеш хусусияти муҳимиятро касб менамояд. Дар самти мазкур, диссертатсияи Саидиброимов Шозодаibroҳим Одилшоевич саривақтӣ ва дорои арзиши баланди назариявӣ амалӣ мебошад.

Муҳимияти дигари мавзуи диссертатсионӣ дар он аст, ки он бевосита ба таҳлили масъалаи муосири педагогӣ ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и халқи тоҷику форс нигаронида шудааст. Таҳлил ва омӯзиши чунин масъалаҳои педагогӣ имконият фароҳам меоваранд, ки рушди илми педагогика дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон равнақи тоза пайдо намуда, аз шарҳу тавзеҳи масоили иҷтимоиву ахлоқӣ ба масъалагузориҳои нисбатан мушаххас ба замони муосир ҷавобгӯ таваҷҷуҳи ҷиддӣ равона карда шавад. Дар ин радиф, мавзуи мазкур имкон медиҳад, ки таҳаввулотҳои таърихӣ андешаҳои фалсафӣ ва иҷтимоии мутафаккирони тоҷик дар самти хирад ва хирадгароӣ мавриди баррасӣ қарор дода шавад. Таҳқиқи асосноки мероси илмии мутафаккирони тоҷик на танҳо ба шинохти беҳтари ҷаҳонбинии миллии мо мусоидат мекунад, балки заминаи мусоидро барои таҳкими ҳувияти миллӣ ва ифтихори ватандорӣ фароҳам меорад. Инчунин, таҳқиқи мазкур имкон медиҳад, ки нақши хирад ва хирадгароӣ дар рушди тамаддуни тоҷик ва сахми он дар пешрафти фарҳанги ҷаҳонӣ муайян карда шавад.

Таҳлили ҳаматарафаи диссертатсия нишон медиҳад, ки муаллиф мубрамияти мавзуи таҳқиқотӣ хешро тавассути далелҳои мушаххаси илмӣ асоснок намуда, нишон додааст, ки масъалаи ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар замони муосир боз ҳам мубрамияти тоза касб намуда, арзандаи таҳқиқ мебошад. Махсусан, дар Тоҷикистони муосир, ки дар раванди таҳкими пояҳои давлатдорӣ дунявӣ қарор дорад, тақозо менамояд, ки насли муосир дорои ҷаҳонбинии илмӣ ва мусаллаҳ бо донишҳои ақлӣ ва ахлоқӣ намунавӣ бошад. Дар аҷаи омӯзиши мавзуи мазкур низ мувофиқ ба талаботи муқаррагардида таҳия

шудааст. Муҳаққиқ бо маҳорати баланд сарчашмаҳои таърихӣ ва осори таҳқиқотиро гуруҳбандӣ намуда, онҳоро таҳлил, баҳогузорӣ ва мавқеашонро дар омӯзиши масъала муайян кардааст. Истифода аз методологияи илмӣ ва усулҳои маъруфи фалсафӣ диссертант тавонистааст, ки дараҷаи омӯзиши мавзӯро муайян ва мақсади худро ошкор намояд.

Муаллиф Саидиброимов Ш.О. муайян ва асоснок намудааст, ки таҳлили ташаккули мафҳуми хирад ва хирадгароӣ дар осори донишмандони тоҷик метавонад барои ҳалли мушкилоти ҷомеаи муосири мо муфид бошад. Дар шароити ҷаҳонишавӣ ва тағйирёбии босуръати арзишҳо, рӯ овардан ба мероси ғании аҷдодӣ ва дарки амиқи моҳияти хирад ва хирадгароӣ метавонад ба таҳкими сулҳу субот, рифоҳи иҷтимоӣ ва рушди устувори кишвари мо мусоидат намояд. Ҳамзамон, омӯзиши таҷрибаи гузашта ба мо имкон медиҳад, ки аз хатогиҳои эҳтимоли боҳабар гашта, дар оянда роҳи дурусти рушди ҷомеаи хешро роҳандозӣ намоем.

Объект, предмет, мақсад, вазифаҳо, наwgониҳо ва ҷанбаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда бо ҳамдигар алоқаманд ва мувофиқ ба талаботи илмӣ буда, муаллиф хеле дуруст ва воқеъбинона изҳор кардааст, ки яке аз мавзӯҳои меҳварии фалсафаву ҳикмат, адабиёту санъати миллии мо таъкид ва даъват ба хирадгароӣ буд, ки дар ҳар як давра таърихӣ мардуми тоҷик ба онҳо арҷ гузошта, дар таҳкими давлатдории худ ба кор мегирифтанд. Риояи талаботи мантиқият аз ҷониби диссертант боис гардидааст, ки масъалаи муайяннамудани худро дар як изомии муайян мавриди коркард қарор дода, натиҷаҳои мушаххаси илмиро пешниҳод намояд.

Рисолаи илмии Саидиброимов Шозодабромҳим Одилшоевич аз ҷумлаи он таҳқиқот маҳсуб мегардад, ки хирадро чун падидаи сирати миллии дар тафсиру таъбири мутафаккирони тоҷику форс дар ибтидои ҳазораи дуюми мелодӣ мавриди таҳлилу пажӯҳиши илмӣ қарор додааст.

Диссертатсия аз панҷ боб, хулоса бо натиҷагирии назариявӣ ва тавсияҳои амалӣ оид ба истифодаи натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ, таҳқиқи дурнамои мавзӯ ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Чун ҳадафи асосии таҳқиқот асоснок намудани назарияҳои педагогии мутафаккирони бузурги халқи тоҷик дар партави тарғиби афкори педагогии онҳо мебошад, докторант тавонистааст мавзӯҳои ҳар як боб ва зербобҳоро алоқаманд намуда, кори таҳқиқотиро анҷом пазирада.

Боби аввали диссертатсияро муаллиф **“Асарҳои муттафаккирон ҳамчун сарчашмаи афкори педагогии рушди хирад”** номгузорӣ намуда, аз зербобҳои **“Хирад ва сирати миллӣ ҳамчун пояи маънавии халқи тоҷик”**, **“Табдили ақидаҳои педагогии тоисломӣ сарчашмаи асосии рушди ақидаҳои педагогии мардуми тоҷик дар асрҳои X-XI”**, **“Нигоҳи муттафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс оид ба хирад ва сирати миллӣ дар тарбияи фарзанд”** иборат мебошад. Дар ин боб ва зербобҳои он дар бораи асарҳои ин мутафаккирон ҳамчун сарчашмаи афкори педагогии рушди хирад таҳлилҳо оварда шудаанд. Таҳлилҳои овардашуда аз ҷиҳати илмӣ асоснок буда, иқтибосҳову мисолҳои овардашуда ба мавзӯ мувофиқ мебошанд.

Боби дуюми диссертатсия **“Таҳлили ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар осори мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс”** – ро дар бар мегирад, ки ба таҳқиқи зербобҳои: **“Ҳамбастагии мақоми ақл дар таълимоти Абулқосим Фирдавӣ ва Носири Хусрав”**, **“Ақидаҳои Абулқосим Фирдавӣ ва Носири Хусрав оид ба нақши хирад дар ташаккули сирати миллӣ”**, **“Таҳлили муқоисавии рушди хирад-омили асосии ташаккули сирати миллӣ дар эҷодиёти Сино ва “Офариннома”-и Абушақури Балхӣ”** бахшида шудааст.

Таҳлилоеро, ки диссертант дар ин боб ва зербобҳои он дар бораи афкори педагогии мутафаккирон: Носири Хусрав, Фирдавӣ, Сино ва Абушақури Балхӣ овардааст, ин андешаҳо муқоиса ва таҳлил карда

шуда, аз нигоҳи илмӣ асоснок мебошанд. Умумият, фарқият ва ҳамбастагии ақидаҳои ин мутафаккирон низ оид ба нақши хирад дар ташаккули сирати миллӣ омӯхтаву асоснок карда шудааст.

Боби сеюми диссертатсия - **“Ҳамбастагиҳои ташаккули хирад ва сирати миллӣ дар осори мутафаккирони асрҳои X-XI ва этнопедагогика”**-унвон шуда, аз зербобҳои: “Арзишҳои миллӣ ва маънавии халқи тоҷик ва хусусиятҳои педагогии он”, “Мақоми ақидаҳои мутафаккирони асрҳои X-XI ва анъанаҳои милливу мардумӣ дар ташаккули сирати миллӣ, дар мисоли анъанаҳои наврӯзӣ, “Нақши афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс ва этнопедагогика дар шинохти ҳаққи падару модар” иборат мебошад.

Муаллиф исбот кардааст, ки педагогикаи мардумӣ ҳамчун асоситарин рукни мунтақиддихандаи арзишҳои миллӣ дар масири таърих махсуб мешавад, ба таҳқиқ, таҳлилу баррасии аҳли илму пажӯиш ниёзи бештар дорад. Вобаста ба ин, хусусиятҳои хоси педагогикаи мардумии халқи тоҷик дар тарбияи фарзанд, нақши расму оин ва анъанаҳои миллӣ дар ташаккули сирати миллӣ ва фарҳанги маънавии халқи тоҷик, ҳамбастагии ақидаҳои мутафаккирони асрҳои X-XI ва этнопедагогика дар шинохти ҳаққи падару модар аз ҷониби муаллиф таҳқиқ ва асоснок карда шудааст.

Боби чоруми рисола - **“Истифодаи ғояҳои рушди хирад барои ташаккули сирати миллӣ дар раванди муосири таҳсилот”** номгузорӣ шудааст. Ин боб аз зербобҳои: “Таҳқиқи афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI ва татбиқи он дар педагогикаи муосири миллӣ” ва “Вижагиҳои рушди сирати миллии хонандагони муассисаҳои таълимии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси таълимоти мутафаккирони асрҳои X-XI” иборат аст.

Муҳимтарин масъалае, ки дар ин боб баррасӣ ва асоснок карда шудааст, дар тарбияи насли наврас мусоидат мекунад, ин андӯхтани дониш ва дар амал татбиқ кардани он мебошад. Аз ин лиҳоз, ҷалб намудани хонандагони муассисаҳои таълимии кишвар ба омӯзиши осори

мутафаккирони асрҳои зикргардида бисёр муҳим аст. Падару модар, омӯзгорон ва кулли ҷомеа ро зарур аст, ки худ ба омӯхтани осори ин мутафаккирон машғул гардида, ҳамзамон фарзандону шогирдони хешро ташвиқ ва шавқманд намоянд, то ки ба омӯхтани осори мутафаккирон машғул шаванд, ин бисёр муҳим аст.

Ниҳоят боби панҷуми диссертатсия **“Раванди амалишавии арзишҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс дар муассисаҳои таҳсилоти умумии Тоҷикистон (дар мисоли муассисаҳои таълимии интихобии ВМКБ) номгузорӣ шуда, зербоби “Таҳлил ва баррасии натиҷаҳои таҳқиқоти озмоишӣ оид ба роҳҳои амалигардонии ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ”-ро дар бар мегирад.**

Ин боб пурра ба гузаронидани озмоиш, амалигардонии назария дар фаъолияти педагогии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти умумии кишвар, дар мисоли муассисаҳои таълимии ВМКБ бахшида шуда, натиҷаи озмоиш дар рисола ҷой дода шудааст. Диссертант бо овардани мисолҳои мушаххас аз дарсҳои омӯзгорон, истифодаи усулҳои муосири таълим дар ин дарсҳо мазмун ва муҳтавои диссертатсияро боз ҳам тақвият бахшида, тавсияҳо ва пешниҳодҳои муфидро оид ба истифодаи амалии афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс дар таълиму тарбияи насли наврас ва ҷавон бо истифода аз усулҳои фаъоли таълим баррасӣ намудааст.

Дарҷаи нағзони натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ғимоя пешниҳод мешаванд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки роҷеъ ба мавзӯи интихобшуда маълумотҳои алоҳида дар мақолаҳои илмиву корҳои ҷудогонаи таҳқиқотӣ оварда шуда бошанд ҳам, ин таҳқиқотҳо ба таври комил нестанд, аз ин рӯ, диссертант ҳамаи он афкору андешаҳоро ба таври густурда ва бо далелҳои нави илмӣ таҳлилу ҷамъбаст намуда, саҳифаи навро дар илми педагогикаи тоҷик боз намудааст.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар асосноккунии имкониятҳои иҷтимоӣ педагогии насли наврас, зарурати истифодаи андешаҳои тарбиявӣ-ахлоқии мутафаккирони асрҳои X-XI дар ҳамбастагӣ бо этнопедагогика, анъанаҳои миллӣ дар оmodасозии насли наврас ба ҳаёти пешқадам зоҳир мегардад. Докторант аҳамияти афкори педагогии мутафаккирони халқи тоҷикро асоснок намуда, алоқамандии анъанаҳои миллиро бо таълиму тарбия, ҳамкориҳои оиларо бо муассисаҳои таълимӣ ва ҷомеа, дар тарбияи насли наврас истифода бурдани афкори педагогии мутафаккирони тоҷикро асоснок кардааст.

Дар диссертатсия бори нахуст ҷанбаҳои тарбиявӣ маърифатии афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI аз дидгоҳи педагогикаи муосир оид ба ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ таҳқиқ гардида, афкори мутафаккирони тоҷики ин давра ҳамчун манбаи ташаккули худшиносӣ худогоҳии миллӣ ва ифтихори миллӣ таҳлил ва асоснок карда шудаанд. Муаллиф, усулҳои нави таҳлилии афкори педагогиро барои омӯзиши осори мутафаккирони тоҷик истифода бурда, мазмун ва аҳамияти иҷтимоии онҳоро асоснок намудааст.

Дар диссертатсия муқоисаи илмӣ афкори ахлоқии мутафаккирони тоҷик бо андешаҳои муосири гуманистӣ анҷом дода шуда, нақши осори мутафаккирони тоҷик дар ташаккули ҷаҳонбинии ҷавонон ва тарбияи маънавии ҷомеа, таъсири афкори мутафаккирони тоҷик ба рушди фарҳанг ва тамаддуни Шарқ дар замони муосир бо далелҳои илмӣ баррасӣ шудааст. Муаллиф, ба хулосае мерояд, ки омӯзиши амиқи осори мутафаккирон ва истифодаи андешаҳои педагогии онҳо дар тарбияи насли наврас метавонад заминаи мустаҳкаме барои ташаккули ҷаҳонбинии миллӣ, ҳисси ватандӯстӣ ва масъулияти шаҳрвандӣ гузорад. Ӯ пешниҳод менамояд, ки дар барномаҳои таълимӣ ва тарбиявӣ маводи мувофиқ дохил карда шавад, то насли наврас бо мероси ғании фарҳангии миллати худ ошно гардад. Ин ба онҳо имкон медиҳад, ки арзишҳои миллиро қадр кунанд ва дар рушди ҷомеа саҳмгузор бошанд.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда асоси воқеӣ дошта, аз натиҷаҳои таҳқиқоти озмоишӣ шаҳодат медиҳанд. Докторант дар таҳқиқи худ нақши муҳими муассисаҳои таълимӣ, оила ва ҷомеа ро дар тарбияи насли наврас таъкид намуда, ҳамкории онҳоро дар ташаккули шахсияти комил зарур мешуморад. Таҳлили амиқи муносибатҳои педагогии мутафаккирон бо воқеияти имрӯза имкон медиҳад, ки усулҳои муосири таълим ва тарбияро дар асоси анъанаҳои миллӣ ва арзишҳои умумии инсонӣ таҳия ва амалӣ намоем, то ки дар пешрафти қори таълим ва тарбия дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва олӣ нақши боризро гузошта тавонем.

Ҳамин тариқ, таҳқиқоти мазкур дар рушди илми педагогикаи тоҷик саҳми арзанда гузошта, дар татбиқи амалии андешаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI дар шароити муосир нақши муҳим мебозад. Натиҷаҳои он метавонанд дар таҳияи барномаҳои таълимӣ ва тарбиявӣ, тақмили ихтисоси омӯзгорон ва мураббӣён, инчунин дар ташкили ҷорабиниҳои фарҳангӣ ва маърифатӣ дар муассисаҳои таълимӣ истифода шаванд. Ин ба баланд бардоштани сатҳи таълим ва тарбия дар ҷумҳурии мусоидат мекунад ва барои омода намудани насли наврас ба ҳаёти босаодат замина мегузорад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳо дар диссертатсия.

Хулосаи рисола мазмун ва муҳтавои онро пурра ҷамъбаст намуда, тавсияҳо ва пешниҳодҳои овардашуда актуалӣ ва муфид мебошанд. Натиҷаҳо ба методологияи илмӣ, манбаъҳои гуногуни иттилоотӣ, таҳлили мафҳумҳои асосӣ, методҳои таҳқиқотӣ ва таҷрибаи муаллиф таъмин шудаанд.

Эътимоднокии натиҷаҳо бо омӯзиши сарчашмаҳои фолклорӣ, ҳаттӣ, афкори педагогӣ, асосҳои назариявӣ оид ба анъанаҳои миллии халқи тоҷик, дар мисоли ҷашнгирии Наврӯз ва этнопедагогика таъмин мегардад. Истилоҳот бо дарназардошти мафҳумҳои муосир ба муоширати илмӣ ворид карда шуданд. Муқаррароти асосӣ дар нашрияҳои илмӣ, конференсҳо, курсу семинарҳои тақмили ихтисоси

омӯзгорон ва дигар кормандони соҳаи маориф, чаласаҳои кафедра ва умумидонишгоҳӣ ва чорабиниҳои илмӣ-методӣ инъикос ёфтаанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо.

Натиҷаҳои диссертатсия аҳамияти муҳими илмӣ дошта, барои такмили таҳқиқоти минбаъда оид ба осори мутафаккирони тоҷик заминаи назариявӣ фароҳам меоранд. Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки диссертатсия метавонад ҳангоми таълими фанҳои гуманитарӣ истифода гардад. Аҳамияти иҷтимоии кор дар тарғиби худшиносии миллӣ, арзишҳои маънавӣ ва эҳтиром ба мероси фарҳангии ниёгон зоҳир мешавад.

Тавсияҳои методӣ ва амалии пешниҳодшуда дар таҳқиқот метавонанд барои таҳқиқоти минбаъдаи илмӣ ҳамчун манбаи назариявӣ хизмат намоянд. Натиҷаҳои таҳқиқ аҳамияти амалӣ дошта, барои омӯзгорон, муҳаққиқон ва донишҷӯён ҳамчун маводи таълимӣ муфид мебошанд. Аҳамияти иҷтимоии кор дар таҳкими арзишҳои инсонпарварӣ ва тарбияи маънавии ҷавонон таҷассум меёбад. Натиҷаҳои диссертатсия метавонанд дар таҳияи барномаҳои таълимӣ ва корҳои тарбиявӣ истифода шаванд. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқот имкон медиҳанд, ки барномаҳои такмили ихтисоси омӯзгорон такмил дода шуда, онҳоро бо усулҳои самараноки истифодаи анъанаҳои миллӣ дар раванди таълим мусаллаҳ гардонанд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Нуктаҳои асосӣ, хулоса ва тавсияҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 4 монография ва 56 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 21 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КОА-и Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия ба таъб расидаанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот, ки дар диссертатсия инъикос ёфтаанд, бо иштироки бевоситаи муаллиф ба даст омадаанд. Дар онҳо муносибати

шахсии муаллиф ба масъалаҳои таҳқиқшаванда, ҷустуҷӯ ва дарёфти роҳҳои ҳалли онҳо, инчунин саҳми ӯ дар илми соҳавӣ зоҳир мегардад.

Натиҷаи таҳқиқот, ки дар кори илмӣ, мақолаҳои диссертант ҷой доранд, на танҳо барои муаллиф, балки барои тамоми ҷомеаи илмӣ аҳамият дошта, дар маҷмӯъ, инъикоскунандаи сатҳи баланди дониш, маҳорат ва таҷрибаи муаллиф мебошанд. Онҳо саҳми ӯро дар илм ва технология нишон дода, барои пешрафти ҷомеа замина мегузоранд.

Мутобикати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия.

Тарзи таҳияи рисолаи диссертатсионӣ ва автореферат ба меъёрҳои “Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии докторӣ (PhD), номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ нашршуда” ҷавобгӯ буда, автореферати диссертатсия мухтавои фишурдаи рисоларо инъикос намуда, доир ба асли пажӯҳиши анҷомдодашуда ва дастовардҳои муаллиф тасаввуроти равшан медиҳад.

Натиҷаҳои ҳосилшуда, саҳеҳият, хулоса ва тавсияҳо мувофиқи талаботи Комиссия ва Дастурамал аз нигоҳи илмӣ-методӣ исбот карда шуда, ба андозаи зарурӣ бо пешниҳодоти назариявӣ ва амалӣ, намунаҳо ва ҷадвалҳо таъмин мебошанд.

Диссертатсия бо забони тоҷикӣ равшан, фаҳмо ва бидуни хато навишта шуда, ба қоидаҳои имло мувофиқ мебошад. Оид ба ҳар як фасл ва дар маҷмӯъ, ба рисола хулосаҳои дақиқ бароварда шудаанд.

Тазаккур додан муҳим аст, ки муаллиф дар таҳияи диссертатсия ва автореферат масъулияти баланд нишон дода, ҳар як ҷузъиёти онро бодикқат баррасӣ намудааст. Ин раванд дар баробари масъулиятшиносӣ муҳаққиқи воқеӣ будани муаллифро нишон медиҳад.

Эроду тавсияҳо оид ба диссертатсия.

Дар баробари муваффақиятҳо ва комёбиҳои кори диссертатсионии Саидиброимов Шохзодаиброҳим дар он баъзе норасоиҳо ҷой доранд, ки ҳарчанд ба хулосаҳои илмӣ он таъсиргузор набошанд ҳам, вале ислоҳи онҳо дар оянда боиси боло рафтани сифати кор хоҳад буд, аз ҷумла:

1. Дар диссертатсия масоили вобаста ба ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс асоснок нишон дода шудааст. Хуб мебуд, агар муҳаққиқ дар таҳқиқи ин мавзӯ аз осори мутафаккирони асри IX, ки ба оид ба масъалаи хирад дар осори онҳо андешаҳо оварда шудаанд, низ истифода мебурд.

2. Муаллифи диссертатсия дар муассисаҳои таҳсилоти умумии ВМКБ, ки онҳоро ба муассисаҳои таъғоҳӣ ва ҳамрадиғ ҷудо намудааст, озмоишро анҷом дода, таҳлилҳои амиқро бо овардани мисолҳо аз фаъолияти педагогии омӯзгорони муассисаҳои таъғоҳӣ баррасӣ намудааст. Агар муаллиф аз усулҳои амалигардонии афкори педагогии ин мутафаккирон дар муассисаҳои ҳамрадиғ мисолҳо меовард, мазмунҳои кори озмоиширо боз ҳам раванқ мебахшид.

3. Усули навишти номи муаллифон ва танзими феҳристи адабиёт эҳтиёҷ ба таҷдиди назар дорад. Пешниҳод мешавад, ки феҳристи адабиёт бо риояи меъёрҳои ягонаи академӣ ва стандарти байналмилалӣ мутобиқ карда шавад.

4. Дар матн хатоҳои имлоӣ ва китобатӣ ба назар мерасанд, ки ба сифати кори илмӣ таъсир мерасонанд. Ислоҳи онҳо барои боз ҳам беҳтар шудани сифати кор мусоидат хоҳанд кард.

Дар умум, норасоҳои ба истилоҳ ҷузъӣ мазмун ва муҳтавои диссертатсияро коста намеkunанд, рисола ҳамчун як таҳқиқи хуб ва пурраи илмӣ ҷавобгӯи тамоми талабот буда, автореферат ва мақолаҳои нашршудаи докторант музмуну мундариҷаи таҳқиқотро ба таври зарурӣ инъикос менамоянд.

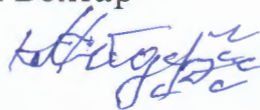
Хулосаи ҷамъбасти. Диссертатсияи Саидиброимов Ш.О. дар мавзӯи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс» кори илмӣ-таҳқиқотӣ баанҷомрасида буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона иҷро шудааст. Таҳлилҳо нишон доданд, ки диссертатсия бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ таъмин аст. Докторант мақсадҳо ва вазифаҳои дар

назди худ гузоштаро ҳаллу фасл кардааст ва фарзияи таҳқиқот пурра исбот карда шудааст.

Диссертатсияи илмӣ Саидиброимов Шозодаibroҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс» ба талаботи “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ва бо тағйиру иловаҳо аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3. Педагогика (5.3.1. - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои педагогӣ,
профессори кафедраи педагогикаи
МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Бохтар
ба номи Носири Хусрав»:

Абдурахимзода Қудратулло
Саид

Суроғи ҷои зист: Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Хатлон, н.Кӯшониён,
Ҷ/Ш. Бохтариён шуъбаи 1, деҳ. С-Тағой. Тел. Моб.918274643; E-mail:
abdusamad06@mail.ru.

Имзои профессор Қ.С. Абдурахимзода тасдиқ менамоям:

Сардори ШК ва КМ-и МДТ-и
«ДДБ ба номи Носири Хусрав»

Исҳоқзода М.М.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 735140. Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Хатлон, ш.Бохтар,
кӯчаи Айни, 67. Тел: 8(3222)2-54-81, 2-22-53;
Почтаи электронӣ: bgu-1978@mail.ru;
Сомона: www.btsu.tj.

« 28 » 08 2026 с.